

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ДКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 0

УДК 352/354: 330.8

А. Ю. Гладченко,

докторант, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ РІВНОВАГОЮ В КОНТЕКСТІ СИНТЕТИЧНИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

A. Y. Gladchenko,

Tavria National University

**FOREIGN EXPERIENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF THE
ECONOMIC EQUILIBRIUM OF SYNTHETIC ECONOMIC CRISIS**

A. Ю. Гладченко,

Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского

**ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИМ
РАВНОВЕСИЕМ В КОНТЕКСТЕ СИНТЕТИЧЕСКИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ КРИЗИСОВ**

В статті виявлено, каталізатори синтетичних економічних криз, серед яких такі суб'єкти міжнародних економічних відносин як: картелі транснаціональних корпорацій, міжнародні фінансові, торгові організації, регіональні інтеграційні угруповання. Узагальнений механізм протікання синтетичних економічних криз та їх види. Обґрунтовано, що реагування органів державного управління на процес протікання синтетичних економічних криз за допомогою класичних фіскальних, монетарних або адміністративно-законодавчих інструментів не ефективний.

The article identified catalysts of synthetic economic crises. Catalysts of are the subjects of international economic relations as cartels of transnational corporations, international financial, trade organizations, regional integration groupings. Generalized mechanism for the flow of synthetic economic crises and their types. It is proved that the response of governments to the process flow of synthetic economic crises with the help of the classical fiscal, monetary and administrative-legislative instruments are not effective.

В статье выявлены, катализаторы синтетических экономических кризисов, среди которых такие субъекты международных экономических отношений как: картели транснациональных корпораций, международные финансовые, торговые организации, региональные интеграционные группировки. Обобщен механизм протекания синтетических экономических кризисов и их виды. Обосновано, что реагирование органов государственного управления на процесс протекания синтетических экономических

кризисов с помощью классических фискальных, монетарных или административно-законодательных инструментов не эффективен.

Ключові слова: *каталізатори, синтетичні економічні, кризи, суб'єкти, міжнародних, економічних, відносин, транснаціональні корпорації, міжнародні, організації, механізм, державне, управління.*

Keywords: *catalysts, synthetic economic crises, actors, international, economic relations, transnational corporations, international, organization mechanism, government, management.*

Ключевые слова: *каталізатори, синтетические экономические, кризисы, субъекты, международных, экономических, отношений, транснациональные корпорации, международные, организации, механизм, государственное, управление.*

Постановка проблеми. Інституційна система глобальної економіки на сьогодні перебуває на стадії формування і фрагментарність її складових очевидна. Однак результативність міжнародних інституцій знаходиться на порядок вище компетенцій окремої країни та її системи державного управління. Вплив цих двох факторів на розвиток структури, повноважень та особливостей органів державної влади усіх рівнів є очевидним. Слід відзначити, що в умовах інтенсифікації процесів координації економічних процесів на міжнародному рівні актуалізуються саме проблеми новітніх економічних викликів економічної нестабільності на міжнародному рівні. Економічна нестабільність, яку ще називають міжнародними економічними кризами, перш за все зумовлені діями міжнародних суб'єктів комерційної та гео економічної діяльності, транснаціональними корпораціями, міжнародними фінансовими організаціями та регіональними інтеграційними угрупованнями. Вище зазначені суб'єкти в результаті взаємодії з національними урядами можуть значно впливати на організаційний, правовий, ресурсний та інші види механізмів державного управління. Але досвід такого впливу майже не досліджено з позицій методології економічної науки. В таких умовах виявлення негативних аспектів впливу міжнародних суб'єктів комерційної та гео економічної діяльності на формування та реалізацію державної політики у сфері стабілізації економіки з метою досягнення економічної рівноваги несе значу практичну цінність.

Аналіз останніх публікацій. Вище зазначена проблематика опрацьовувалася представниками економічної теорії У. Мітчелл [10], Сазонець І.Л.[12], Дмитренко Г.В [8], Сіцінський А.С [11].

Цілі дослідження. Разом з цим, незважаючи наявність значної кількості публікацій всі вони акцентують увагу на певних закономірностях розвитку та функціонування економічної системи як такої. На відміну від існуючих метою авторського дослідження є виявлення та узагальнення, видів, механізму протікання обґрунтованого у попередніх дослідженнях авторського поняття синтетична економічна криза та її негативних впливів на державне управління економічною рівновагою.

Основні результати дослідження. За останні 50 років з розвитком технологій та комунікацій на міжнародному рівні, трансформацією фінансової складової світогосподарського розвитку стали доступні нові технології гео економічної боротьби. Синтетичні економічні кризи на національному рівні це події що визначаються в значному спаді виробництва, порушенні сформованих виробничих зв'язків в результаті невдалої інтеграції країни в інституційне середовище світового господарства. Для досягнення мети авторського дослідження нами було систематизовано та представлено досвід розвитку економічних криз в деяких країнах, що за характером протікання значно відрізняються від класичних теорій, які пояснюють економічні цикли в цілому та кризи зокрема і на нашу думку належать до синтетичних економічних криз.

Класичним прикладом синтетичної кризи на стали події в Аргентині, де органи державної влади та їх статус не був достатнім для подолання негативного впливу зазначеного економічного явища. Також на нашу думку слід відзначити економічну кризу в Аргентині як прояв нових суспільно-економічних тенденцій в рамках когнітарно-аменсалістичних відносин, що на сьогодні визначається економічною наукою як постіндустріальна економіка. Справа в тому, що криза яка почалася в 1990 році послабила свій вплив тільки в 2003 році, причому слід підкреслити, що і на сьогодні Аргентина знаходиться в умовах відносної стагнації. Однією з причин кризи називають монетаристські реформи Домінго Кавальйо, в ході яких була приватизована держвласність і введена прив'язка національної валюти до долара США [9]. Крім того, для іноземних інвесторів в Аргентині створювалися особливі умови — вони повністю звільнялися від податків на 5-25 років, в результаті чого, за деякими оцінками, багатомільярдні іноземні інвестиції супроводжувалися втратою принаймні 280 мільярдів доларів прибутку місцевих виробників за десятиліття [1]. Жорстка прив'язка до дорогої валюти (долара) зробила аргентинські товари неконкурентоспроможними, що в подальшому негативно позначилося на розвитку промисловості [2]. Крім того, за умов жорсткої прив'язки Центробанк Аргентини позбавив себе можливості реального впливу на ситуацію [3]. Після того, як в 1999 році Бразилія провела девальвацію, її економіка стала більш привабливою для інвесторів, ніж Аргентинська. Це призвело до відтоку капіталів [2]. У 1990-х Аргентина почала погашати свої колишні борги за рахунок нових боргів за вищими відсотками [3]. Одночасно кредити бралися для покриття бюджетного дефіциту. За роки президентства Карлоса Менема і Фернандо де ла Руа державний борг зріс до 132 мільярдів доларів [1], що в подальшому

привело до значних витрат по його обслуговуванню. Незадовго до дефолту, МВФ відмовився надавати Аргентині нові кредити. У зв'язку з цим МВФ і США звинувачували у непослідовності по відношенню до Аргентини, оскільки МВФ тривалий час наполягав на проведенні жорсткої бюджетної політики і видавав Аргентині великі кредити для покриття дефіциту, але в кінці 2001 року змінив свою позицію [1]. Загалом макроекономічні показники, що характеризують всю глибину кризи в Аргентині представлені на рис.1.

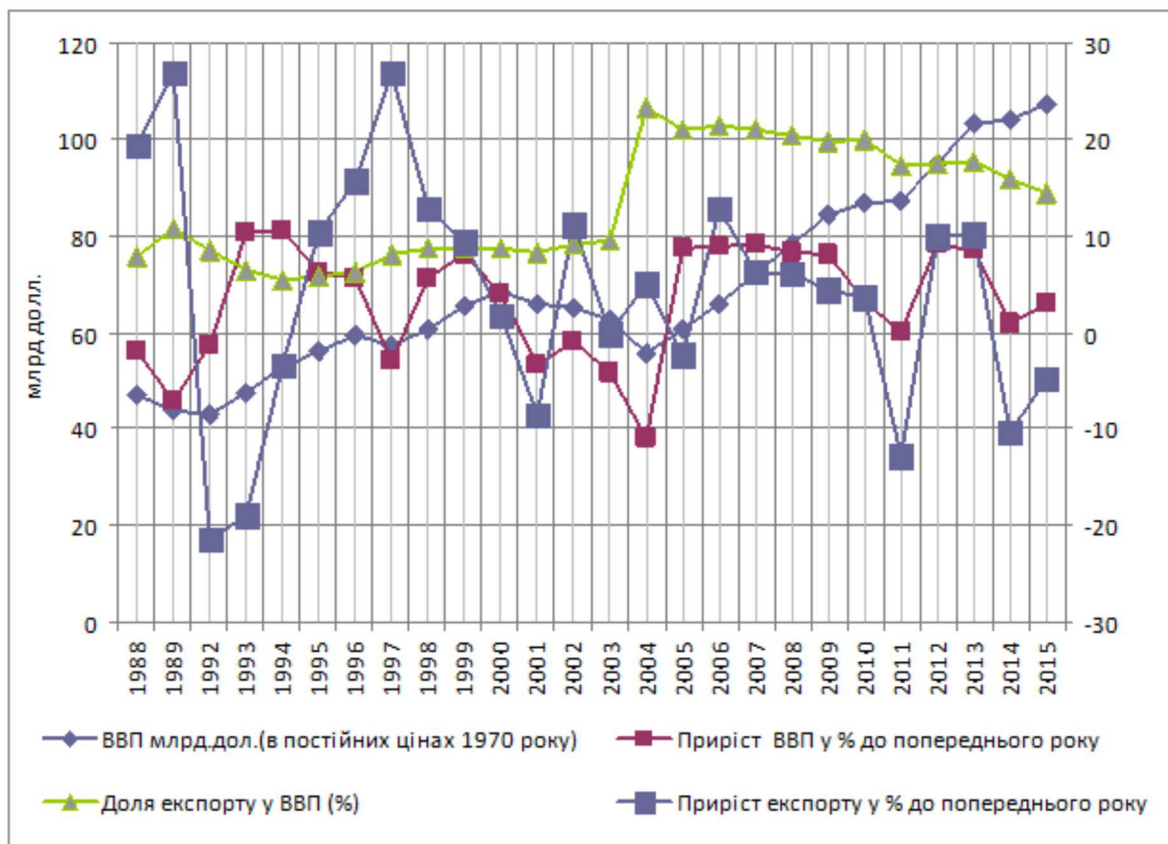

Рис. 1. Динаміка деяких макроекономічних показників в Аргентині за період 1988-2015 рр. [3]

В короткостроковій перспективі в Аргентині різко впав рівень ВВП, значно знизилася купівельна спроможність населення, значно зріс рівень бідності. За даними Світового банку, кількість населення за межею бідності в Аргентині зростає з 28,9% у 2000 році до 35,4% у 2001 році і досягла піку у 2002 році (54,3%), після чого почала знижуватися і досягла 14,9% в 2010 році [3]. У 2001 році співвідношення зовнішнього державного боргу до ВВП становила 56,9% від ВВП, але через дефолт і падіння ВВП до 2002 році цей показник зріс до 153,2%, після чого почав знижуватися на 20-40% в рік [3]. З 2001 року в Аргентині знижувалося безробіття (18,3% у 2001 році, 17,9% у 2002 році, 16,1% у 2003 році; у 2009 році — 8,6%) [3]. Загалом хронологія подій економічної кризи в Аргентині, що на сьогодні закінчилась помірною стагнацією представлена на рис. 2.

Рис. 2. Хронологія подій синтетичної економічної кризи в Аргентині [1,3]

Аналізуючи хронологію подій синтетичної економічної кризи в Аргентині, слід відзначити, що для деякого зменшення ефекту наслідків кризи для населення уряд Аргентини ввів диференційований підхід у відшкодування вкладів, в результаті чого банки зазнали збитків в 6-10 мільярдів доларів [1]. Уряд також відмовився від зобов'язань в ряді інфраструктурних проектів і при цьому заборонив підвищувати тарифи на комунальні послуги. Контроль над цінами став одним з найважливіших пунктів антикризової програми. Під час обвалу економіки великі бізнесмени та іноземні інвестори виводили свої капітали за кордон. В результаті багато компаній малого і середнього бізнесу були закриті через брак коштів, рівень безробіття збільшувався. Робітники цих підприємств втратили будь-якого доходу і вирішили знову запустити засоби виробництва самостійно, як самоврядні кооперативи. На сьогодні робочими кооперативами стали керамічний завод Zanop (відомий як FaSinPat, скор. від "Fabrica sin patrones", "Фабрика без господарів»), чотиризірковий готель Бауен, швейна фабрика Brukman, фабрика Chilavert і багато інших. У деяких випадках колишні власники викликали поліцію, щоб прогнати робітників, але часто робочим вдавалося захистити окуповані робочі місця від держави, поліції і босів [2]. Багатозначним є те, що криза розпочалася після втручання міжнародного валютного фонду та експансії транснаціональних корпорацій тим самим начебто на початку поліпшивши ситуацію, однак як свідчать статистичні дані Аргентина знаходиться у стані виходу з кризи по нині. Таким чином, на нашу думку криза в Аргентині має синтетичний характер та за своїми наслідками

відчувається і сьогодні. Для прикладу порівнюючи з Аргентиною яка безуспішно протидіє кризі протягом 10 років, після другої світової війни Німеччина відновила свій рівень життя за 9 років при тому, що половина населення Німеччини було знищено, а більшість міст розбомблено, то чому Аргентина не може подолати таку ситуацію коли кількість населення зростає, а підприємства працюють [4,6] ?

З таким же сценарієм розвивалась економічна криза в Нігерії. Населення країни становить без малого 176 мільйонів жителів і складається з більш ніж 200 народностей. Так, Нігерія по видобутку нафти знаходиться в десятці світових виробників нафти, при цьому головними видобувними компаніями є західні компанії Shell, ExxonMobil, Chevron, CopocoPhillips і ін. Але незважаючи на те, що країна настільки багата природними ресурсами жителі цієї країни живуть за межею бідності, 70% населення не можуть прогодувати себе належним чином. 20% ледве зводять кінці з кінцями і лише близько 10% живуть заможнo за рахунок того, що контролюють видобуток корисних копалин при підтримці західних корпорацій. Загалом при підвищенні ВВП та його виміру у абсолютних одиницях як свідчить рисунок 3. бідність зростає [6].

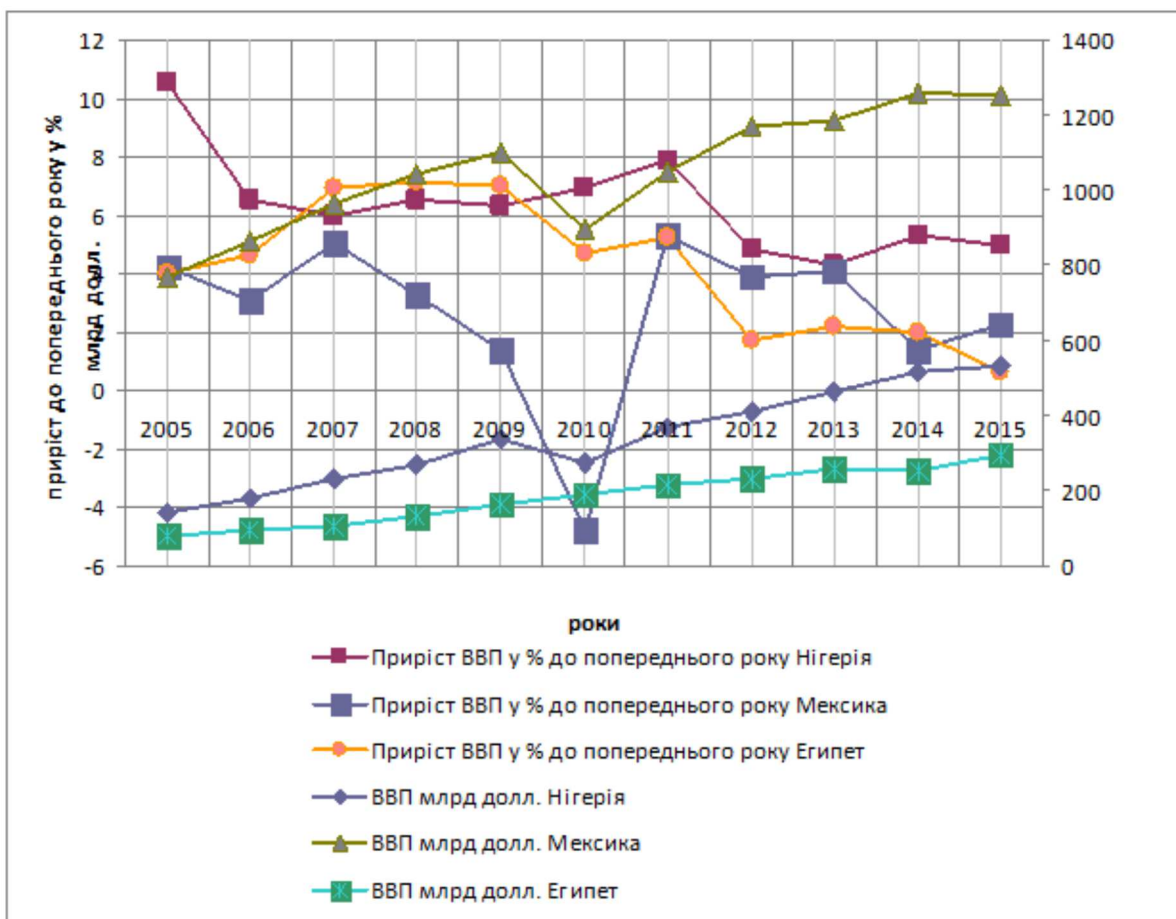

Рис. 3. Динаміка валового внутрішнього продукту та його приросту деяких країн в період економічної кризи за 2005-2015 рр. [5,4,8]

Як свідчить динаміка валового внутрішнього продукту та його приросту, то на перший погляд період кризи не досить сильно відобразився на макроекономічних показниках, проте як не дивно такий ефект досягнуто за рахунок експансії транснаціональних корпорацій на внутрішні ринки зазначених країн.

Так наприклад, за даними ЮНКТАД в Латинській Америці і Карибському басейні приток ПІІ досяг у 2014 року 292 млрд. доларів. Якщо виключити офшорні фінансові центри, приплив ПІІ збільшився на 5% до 182 млрд. доларів. Якщо в попередні роки динаміка ПІІ в основному визначалася їх припливом в Південну Америку, то в 2014 році притока ПІІ в цей субрегіон скоротився на 6% до 133 млрд. дол. після стійкого зростання протягом трьох років поспіль. Проте в цьому ж році майже у всіх країнах Латинської Америки спостерігалось скорочення споживчих витрат, що свідчить про погіршення якості життя. Також слід відзначити, що загальна тенденція циклічності економічного розвитку з формуванням так званого інформаційного суспільства інформаційного суспільства досить неоднозначна [4,5].

Також слід підкреслити, що синтетичні економічні кризи на нашу думку не випадково припадають на так звані країни третього світу, так як саме вони менш інтегровані у інституційну систему глобальної економіки. Ще одним доказом є позитивна динаміка світового ВВП. Навпаки протягом 1970-2012 рр. ВВП світу виріс на 69334.1 млрд.дол. або в 21.7 рази до 72689.7 млрд.дол.; зміна відбулася на 3085.9 млрд.дол. за рахунок збільшення населення світу на 3391.1 млн. чол., а також на 66248.2 млрд.дол. за рахунок збільшення показника ВВП на душу населення у світі на 9359 доларів [4].

Таким чином, на сьогодні можна виділити два види синтетичних економічних криз, по-перше це галузева синтетична криза, що є проявом інтенсифікації транснаціоналізаційних процесів та національні синтетичні економічні кризи, що

виражаються у негативному впливу міжнародних фінансових організацій на державне управління стабілізаційними процесами в економіці. Загалом механізм розвитку синтетичних криз та його наслідки і каталізатори представлені на рис. 4.

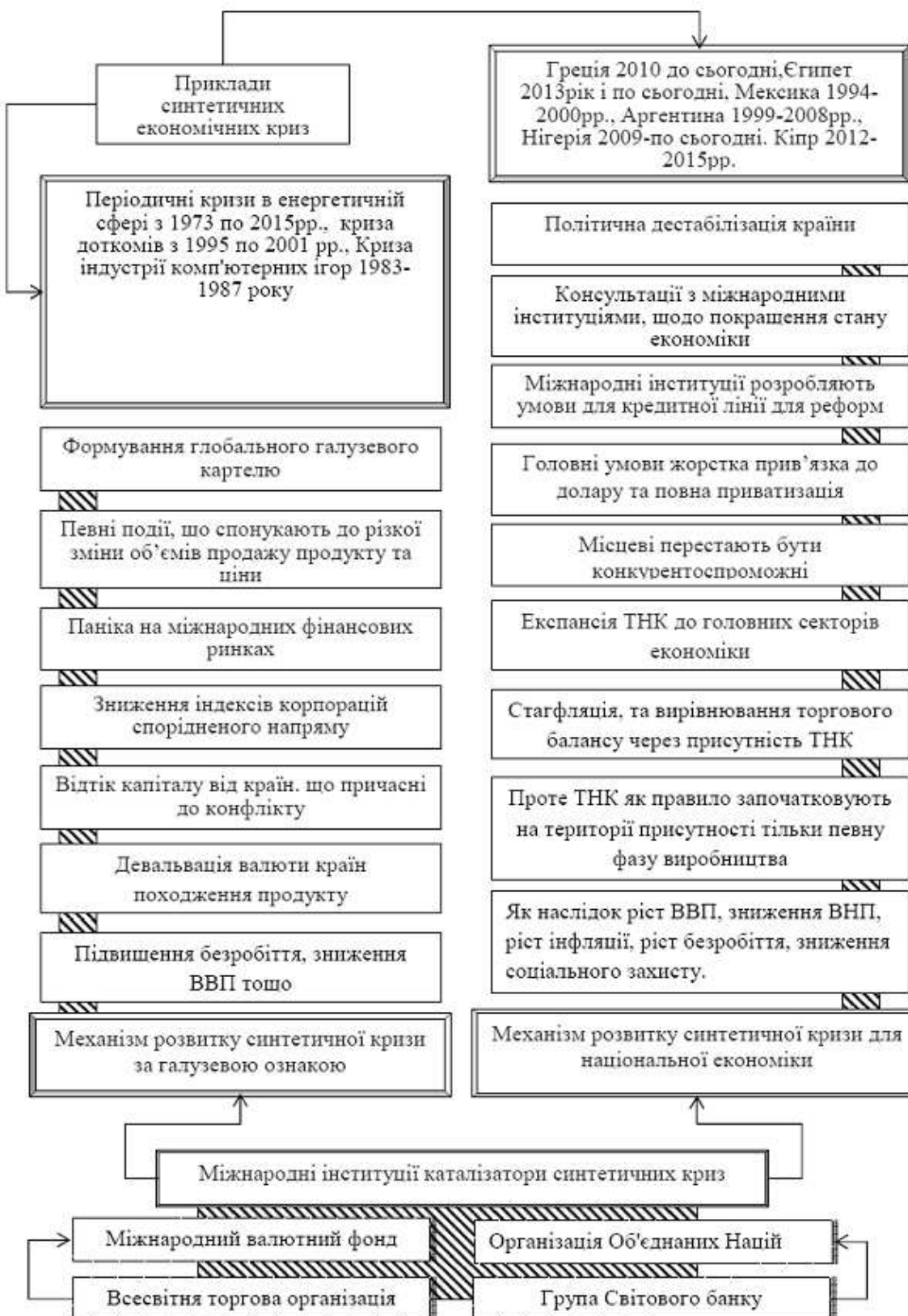

Рис. 4. Механізм розвитку синтетичних криз та його наслідки і каталізатори [6,7,8,1]

Висновки. В ході виявлення та узагальнення, видів, механізму протікання обґрунтованого у попередніх дослідженнях авторського поняття синтетична економічна криза та її негативних впливів на державне управління економічною рівновагою слід зробити наступні висновки, що характеризуються новизною. По-перше, в процесі авторського дослідження виявлено, що каталізаторами синтетичних економічних криз є такі суб'єкти міжнародних економічних відносин як: картелі транснаціональних корпорацій, які в процесі агресивної експансії зарубіжних ринків здатні значно впливати на внутрішні макроекономічні процеси, за допомогою таких інструментів, як маніпуляції на фінансових ринках, монополізації

певних галузей, маніпулюванням рівнем сукупного виробництва, тощо; міжнародні фінансові, торові організації, які в процесі недалековидної політики або лобіюванні інтересів певних країн або альянсів здатні регулювати як законодавчу базу певних країн так і в ручному режимі регулювати рівень інфляції, сукупного попиту тощо; регіональні інтеграційні угруповання які за рахунок наднаціональних механізмів регулювання економічних процесів здатні або підтримувати не життєздатні економіки по типу грецької.

По-друге, в результаті авторського аналізу обгрунтовано, що реагування органів державного управління на процес протікання синтетичних економічних криз за допомогою класичних фіскальних, монетарних або адміністративно-законодавчих інструментів не ефективний, та приводить до ще більших економічних негараздів. В таких умовах потребує удосконалення існуючі організаційні, правові, ресурсні та інші види механізмів державного управління економічною рівновагою з акцентом на інтеграцію до глобальної інституційної системи координації економічної рівноваги, що містить три базові напрями інтенсифікація до інституційної системи взаємодії з транснаціональними корпораціями, міжнародними фінансовими організаціями, міжнародними торговими організаціями та регіональними інтеграційними об'єднаннями. Тому напрямом наступних досліджень є саме визначення сучасного стану економічної політики і стратегії розвитку системи державної взаємодії суб'єктів забезпечення економічної рівноваги.

Список використаних джерел.

1. Экономический кризис в Аргентине: причины и последствия: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hist.msu.ru/Labs/Ecohist/OB10/SEM/CortesConde.html>
2. World Development Indicators, Argentina. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://data.worldbank.org/country/argentina#cp_wdi
3. Дэниел Ергин. Добыча: Всемирная история борьбы за нефть, деньги и власть = The Prize: The Epic Quest for Oil, Money, and Power. — М.: «Альпина Паблишер», 2011. — 960 с.
4. World Investment Report 2015: Non-equity modes of international production and development UNCTAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf>
5. Как живет Нигерия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pro100news.info/politika/ssha/kak-zhivet-nigeriya.html>
6. Crisis in Mexico: An Infrarrealista Revolution [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.newyorker.com/news/news-desk/mexicos-infrarrealista-revolution>
7. The crisis in Greece [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.com/news/live/business-33383653>
8. Дмитренко Г. Роль фіскальної політики в антициклічному регулюванні економіки [Електронний ресурс] / Г. Дмитренко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2009. - Вип. 3. - С. 79-86.
9. BREEN, Richard and ROTTMAN, David B. (1998) 'Is the National State the Appropriate Geographical Unit for Class Analysis?', *Sociology* 32(1): 1–21.
10. Митчелл У. Экономические циклы. Проблема и постановка. - Режим доступу: <http://www.bibliotekar.ru/istoria-economicheskikh-ucheniy-1/70.htm>
11. Сіцінський А. С. Історична наукова думка щодо сутності управлінської діяльності в органах державної влади [Електронний ресурс] / А. С. Сіцінський // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. - 2009. - № 1. - С. 38-44.
12. Сазонець І. Л. Вплив державної політики високотехнологічного розвитку на національну та військову безпеку України [Електронний ресурс] / І. Л. Сазонець // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2016. - Вип. 1. - С. 120-126.

References.

1. The economic crisis in Argentina: causes and consequences, [Online], available at: <http://www.hist.msu.ru/Labs/Ecohist/OB10/SEM/CortesConde.html>
2. World Development Indicators, Argentina. [Online], available at: http://data.worldbank.org/country/argentina#cp_wdi
3. Djeniel Ergin (2011), *Dобыча: Vsemirnaja istorija bor'by za neft', den'gi i vlast'* [The Prize: The Epic Quest for Oil, Money, and Power], «Al'pina Pablisher», Moscow, Russia, p. 960.
4. World Investment Report 2015: Non-equity modes of international production and development UNCTAD, [Online], available at: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf>
5. How Nigeria lives, [Online], available at: <http://pro100news.info/politika/ssha/kak-zhivet-nigeriya.html>
6. Crisis in Mexico: An Infrarrealista Revolution, [Online], available at: <http://www.newyorker.com/news/news-desk/mexicos-infrarrealista-revolution>
7. The crisis in Greece, [Online], available at: <http://www.bbc.com/news/live/business-33383653>
8. Dmytrenko, H. (2009), "The role of countercyclical fiscal policy in regulating the economy", *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy*, vol. 3, pp. 79-86.
9. BREEN, Richard and ROTTMAN, David B. (1998) "Is the National State the Appropriate Geographical Unit for Class Analysis?", *Sociology* 32(1): 1–21.
10. Mitchell, U. "Economic cycles. Problem and statement" [Online], available at: <http://www.bibliotekar.ru/istoria-economicheskikh-ucheniy-1/70.htm>

11. Sitsynskyi, A. S. (2009), "The historical nature of scientific thought on management activities in government", *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser. : Derzhavne upravlinnia*, vol. 1, pp. 38-44.

12. Sazonets, I. L. (2016), "The impact of government policy on the development of high-tech military and national security of Ukraine", *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 120-126.

Стаття надійшла до редакції 08.03.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу